

Bölüm Xxx

KAYIRMACILIĞIN ÖRGÜTSEL GÜVEN ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: KUŞADASI'NDAKİ 4 VE 5 YILDIZLI KONAKLAMA İŞLETMELERİ ÖRNEĞİ¹

Ecem KÜÇÜKGÜNEY MUCA²

Tuğrul AYYILDIZ³

Giriş

Hızla artan değişim ve gelişim ile birlikte, rekabetin çok fazla olduğu günümüz dünyasında, rekabetçi bir üstünlük sağlayabilmek tüm işletmelerin amaçları arasında yer almaktadır. Tüm işletmelerde olduğu gibi turizm sektörü içerisinde yer alan konaklama işletmeleri açısından da temel amaçlardan biri rekabetçi kalabilmektir. Bu amaca ulaşmada birçok faktörün etkili olabileceğini söylemek mümkündür. Konaklama işletmelerinin emek-yoğun bir yapıya sahip olmasından dolayı, insan unsuru ayrı bir öneme sahiptir. Turizm sektörünün bel kemiğini oluşturan konaklama işletmelerinin en önemli üretim kaynağının, insan unsuru olduğu açıktır. Çünkü yoğun rekabet ortamında bir konaklama işletmesinin farklılık oluşturması açısından, anahtar rolü işgören üstlenmektedir. Bu yüzden rekabet avantajını elinde tutmak isteyen konaklama işletmeleri, çalışanlarını memnun etmek durumundadır. İşletme bu memnuniyeti sağlamak için adaletsiz olan eylemlerden vazgeçmek zorundadır.

Çalışanların örgüte yönelik tutumları işe alım sürecinden itibaren başlamakta ve karşılaşılan her durumdan etkilenmektedir. Bireylerin algılamalarından hareketle örgüte yönelik geliştireceği tutum ve davranışlar hem birey hem de örgüt için etkili sonuçlara neden olabilmektedir. Kendisi ile aynı niteliklere sahip, hatta bulunduğu iş alanında kendisinden daha ayrıcalıklı haklara sahip olması, bireyin güven algılamalarını sorgulayıcı bir durum oluşturur. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, kayırmacı uygulamaların yapıldığı örgütte çalışan bireyin, örgüte yönelik güven algılamalarının olumsuz yönde etkileneceği söylenebilir. Bu doğrultuda tasarlanan çalışmanın amacı, kayırmacılığın örgütsel güven üzerine etkisini incelemektir.

¹ Bu çalışma “Kayırmacılığın Örgütsel Güven ve Örgütsel Bağlılık Algılaması Üzerindeki Etkisi: Kuşadası’ndaki 4 ve 5 Yıldızlı Konaklama İşletmeleri Örneği” Başlıklı Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bilim Uzmanı, gnyecem@gmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi, tayyildiz@adu.edu.tr

KAYNAKÇA

- Aközer, M. (2003, Kasım-Aralık). kamuoyu gözüyle kamuda yolsuzluk. *TÜSİAD Görüş Dergisi*, 14-22.
- Aldemir, C. (1985). *Örgütler ve yönetimi makro bir yaklaşım*. İzmir: Bilgehan Basımevi.
- Arasli, H., Bavik, A. and Ekiz, E. H. (2006). The effects of nepotism on human resource management: The case of three, four and five star hotels in Northern Cyprus. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 26(7/8), 295-308.
- Asunakutlu, T. (2010). Kayırmacılığın temelleri: Benzerlik ve benzemezlik. R. Erdem içinde, *Yönetim ve örgüt açısından kayırmacılık* (s. 41-60). İstanbul: Beta Basım.
- Aydoğan, I. (2012). The existence of favoritism in Organizations. *African Journal of Business Management*, 6(12), 4577-4586.
- Aytaç, Ö. (2010b). Kayırmacı ilişkilerin sosyolojik temeli. R. Erdem içinde, *Yönetim ve örgüt açısından kayırmacılık* (s. 3-26). İstanbul: Beta Basım.
- Biber, M. (2016). *Kamunun etik çıkmazı "kayırmacılık"*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Butler, J. K., and Cantrell, R. S. (1984). A behavioral decision theory approach to modeling dyadic trust in superiors and subordinates. *Psychological Reports*, 55(1), 19-28.
- Büte, M. (2011a). Kayırmacılığın çalışanlar üzerine etkileri ile insan kaynakları uygulamaları ilişkisi: Türk kamu bankalarına yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 383-404.
- Cook, J., and Wall, T. (1980). New Work attitude measures of trust, organizational commitment and personel need non-fulfilment. *Journal of Occupational Psychology*, 53(1), 39-52.
- Çarıkcı, İ. H., and Arslan, E. T. (2010). Türk yönetim geleneğinde kayırmacılığın tarihi seyri. R. Erdem içinde, *Yönetim ve örgüt açısından kayırmacılık* (s. 27-39). İstanbul: Beta Basım.
- Çelik, M., Turunç, Ö. and Beğenirbaş, M. (2011). Örgütsel performansın sağlanmasında örgüte güven, tükenmişlik ve kişiler arası çarpıklığın rolü. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-29.
- Çıtır, I. Ö. and Kavi, E. (2010). Algılanan örgütsel güven ile iş güvencesi arasındaki ilişkiye yönelik bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 231-243.
- Çoban, O. (1999). Bir siyasi yozlaşma türü olarak rüşvet ve ekonomik etkileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13(1), 173-195.
- Demir, M. (2011). İş yaşamında ayrımcılık: Turizm sektörü örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 760-784.
- Demircan, N. and Ceylan, A. (2003). Örgütsel güven kavramı : Nedenleri ve sonuçları. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 10(2), 139-150.
- Ekinci, B. T. (2016). *Bir işletme yönetim sorunsalı olarak vekalet teorisi ve kayırmacılık*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Erdem, B., Çeribaş, S. and Karataş, A. (2013). Otel işletmelerinde çalışan işgörenlerin kronizm (eş-dost kayırmacılığı) algıları: istanbul'da faaliyet gösteren bir, iki ve üç yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma . *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 51-69.
- Erdem, F. (2003). Örgütsel yaşamda güven. F. Erdem içinde, *Sosyal Bilimlerde Güven* (s. 153-182). Ankara: Vadi Yayınları.
- Erdem, M. and Meriç, E. (2012). Okul yönetiminde kayırmacılığa ilişkin ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 2(2), 141-154.
- Erdem, R. (2010). Kayırmacılık / Ayrımcılık. R. Erdem içinde, *Yönetim ve örgüt açısından kayırmacılık* (s. 1-2). İstanbul: Beta Basım.

- Eren , S. S. and Hayatoğlu, Ö. (2011). etik iklimin satış elemanlarının iş turumlarına ve iş performanslarına etkisi: İlaç sektöründe bir uygulama. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 109-128.
- Ferres, N., Connell, J. and Travaglione, A. (2004). Co-worker trust as a social catalyst for constructive employee attitudes. *Journal of Managerial Psychology*, 19(6), 608-622.
- Gilbert, J. A. and Li-Ping Tang, T. (1998). An examination of organizational trust antecedents. *Public Personnel Management*, 27(3), 321-336.
- Halis, M. and Şenkal, A. (2009). *Türk işletme kültüründe ortaklık ve güven*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Huff, L. and Kelley, L. (2003). Levels of organizational trust in individualist versus collectivist societies: A seven-nation study. *Organization Science*, 14(1), 81-90.
- Jaskiewicz, P., Uhlenbruck, K., Bolkin, D. B., & Reay, T. (2003). Is nepotism good or bad? Types of nepotism and implications for knowledge management. *Family Business Review*, 26(2), 121-139.
- Joffe, A. H. (2004). Nepotism for All Times. *Society*, 41(6), 74-79.
- Karacaoğlu, K. and Yörük, D. (2012). çalışanların nepotizm ve örgütsel adalet algılamaları: orta anadolu bölgesinde bir aile işletmesi uygulaması. "İşGüç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 14(3), 43-64.
- Karakaş, M. (2007). Yolsuzluğun nedenleri, etkileri ve yolsuzlukla mücadelede alternatif bir yaklaşım olarak yönetim. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*. 50.Seri, s. 43-66. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi.
- Kurtoğlu, A. (2012). Siyasal örgütler ve sivil toplum örgütleri bağlamında hemşehrilik ve kollamacılık. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 67(1), 141-169.
- Kwon, I. (2006). Endogenous favoritism in organizations. *Tropics in Theoretical Economics*, 6(1), 1-24.
- Omarov A. (2009). Örgütsel güven ve iş doyumunu: özel bir sektörde uygulama, Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Ören, K. (2007). Sosyal sermayede «güven» unsuru ve iş gücü performansına etkisi . *Kamu-İş, Hukuku ve İktisadi Dergisi*, 9(1), 71-90.
- Özkanan, A. and Erdem, R. (2014/2). Yönetimde kayırmacı uygulamalar: kavramsal bir çerçeve. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(20), 179-206.
- Özkanan, A. and Erdem, R. (2015). Yönetimde kayırmacı uygulamalar üzerine nitel bir araştırma. *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(4), 7-28.
- Özkoç, A. G. (2014). Turizm işletmelerinde örgütsel güven. ş. a. tükeltürk, N. Ş. Perçin, & B. Güzel içinde, *Turizm İşletmelerinde Çalışan İlişkileri Yönetimi* (s. 39-58). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Pelit, E., Baytok, A., Soybalı, H. and Kılıç, İ. (2017). Nepotizm algısında demografik özelliklerin rolü: Otel işletmeleri işgörenleri üzerinde bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 45-63.
- Pelletier, K. L. and Bligh, M. C. (2008). The Aftermath of organizational corruption: employee attributions and emotional reactions. *Journal of Business Ethics*, 80(4), 823-844.
- Polat, S. and Kazak, E. (2014). Okul Yöneticilerinin kayırmacı tutum ve davranışları ile öğretmenlerin örgütsel adalet algıları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(1), 71-92.
- Robbins, S. P. and Judge, T. A. (2015). *Örgütsel davranış (organizational behavior)*. (İ. Erdem, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık (14. basım 2010 çeviri).
- Roy, M. H., & Roy, F. (2004). An empirical analysis of favoritism during business training. *Industrial and Commercial Training*, 36(6), 283-242.

- Tamer, İ. (2012). Kurumlarda bireylerarası güven: eğitim kurumlarında bir araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 337-352.
- Tan, H. H., & Tan, C. S. (2000). Toward the differentiation of trust in supervisor and trust in organizational. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 126(2), 241-260.
- Tortop, N. (1999). *Personel yönetimi*. Ankara: Yargı Yayınları
- Turan (2016)'ın; "Nepotizm, kronizm ve patronaj eğilimlerinin kurumsallaşma algısı bağlamında analizi" adlı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır.
- Tutar, H. (2016b). *İnsan ve örgütler (yönetim söyleminin sorunsallaştırılması)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV). (2006). *Yolsuzlukla mücadele tbmm raporu "bir olgu olarak yolsuzluk: nedenler, etkiler, çözüm önerileri"*. Ankara: Matsa Basımevi.
- Wayne, S. J., Shore, L. M. and Liden, R. C. (1997). Perceived organizational support and leader - member exchange: A Social exchange perspective. *Academy of Management*, 40(1), 82-111.
- Zaheer, A., McEvily, B. and Perrone, V. (1998). Does trust matter? Exploring the effects of interorganizational and interpersonal trust on performance. *Organization Science*, 9(2), 141-159.
- Zorlu, M. and Çalım, S. İ. (2012). İş yrinde damgamala ve ayrımcılık faktörü olarak HIV/AIDS. *Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi*(14), 165-188.